

Redactiunea
se află în
Strat'a tragatoriu
(Lăvăzuteza), Nr. 5.
Scrisorile nefranțate nu se primesc
întrucât numai de la corespondenții re-
lați ai „Federatiunii.” Scrisori
nomine nu se publică. Articoli tra-
nsi și nepublicați se voru arde si nu
mai la cerere expresa se returnă.

FEDERATIUNEA

Diurnal politici, literari, commerciali și economici.

Appare Joi-a si Domineca.

Invitatare

de Prenumeratirea la diariul

FEDERATIUNEA

re triluniul II. Aprile-Junie,

DDi prenumeranti a caroru prenumeratirea espira cu finea lui Martiu, a. v. sunt rogati a-si reinnoi de timbru prenumeratirea, asemenea si domnii d'a avea diariul nostru să bineasca a se insinuă pana la 1/13 Aprilu, intru ca respectivii domni să fie feriti neplacibile irregularităti intru prirea diariului, era administratiunea si datur'a de complicatiunile, cari provoau din intardiarea insinuatiunii.

DDi prenumeranti, cari remasese constantia cu pretiul, sunt rogati să evoiesca a-si refui cătu mai currendu-tele, căci administratiunea dia cui intimpina mari greutati din cauza madirei restantielor.

Adress'a (numele, locuinta si post'ama) să ni-se comunice legibilu si acordat, ca să se incungiure ratecirea uoculor esemplarilor, ce totu-n'a se intembla cu adresa gresite. Vechii prenumeranti voru face bine lipi adresele loru litografate prenumeratire postali.

Pretiul a se vedea in frontispiciului.

Redactiunea.

B.-Pest'a, 29. aprile 1874.

Comisiunea centrale a sectiunilor cameră Ungariei a desbatutu de §§. 2. si 7. din proiectul de lege re notarii publ. reg., si resultatulor desbateri sunt doue opiniuni parale, de cari se trateaza mai pre in art: „ni se ataca limb'a,” cezea mai la vale. La acestu locu mai învănu numai atât'a, că daca cunoscutea propunere facuta din partea statilor romani nu va fi primită — aci am pierdutu si umbr'a de speranță va succede odata a realisă, in contilegere, pacea si multiemirea poporele collocutorie. Atunci vorbe cu o proba mai multu, că guvern si camera nu vrea să cunoasca si-junea, nu vrea se scia, că patria cu institutiunile sale nu sunt eschisiva proprietate a soiului magiar; nu vrea cunoasca, că si celealte popore trebue să egali si in dreppturi, daca sunt egali teoriile. Cu ce frunte ni se mai poate dica, că noi suntemu causă neințegerei, că noi suntemu essagerati in tensiunile nostre, candu ei mergu să pretinde, că tieranul romanu se afara de limb'a sa nu cunoisce alta sa si poate neci nu va cunoisce in vederea va voi să-si faca testamentul in tea notariului publicu: să invetearesc in césulu mortui!

Domineca a trece, la invitarea ministrului de interne, d. Szapáry, se intru-deputatii ardeleni, in numeru inmatu, in localitatele ministeriului de interne. Dlu ministru ceru pararea deputilor ardeleni, in objectul proiectu de lege despre arondarea municipiilor, declarandu, că nu tiene tare la un proiectu, vre inse se scia: ce este cutabile si ce ar trebui lasatu din fatia cu raporturile Transilvaniei?

Dupa discussiune mai indelungata, din care amintim, că C. Em. Péchy si-expresse dorintă de a se pune deosebitu pondu pre raporturile de naționalitate, se alese o subcomisiune (Em. Péchy, bar. Gabr. Kemény, B. Lukács, Fr. Wächter, Lud. Lászay si Lud. Papp), care va luă in desbatere urmatorile puncte: 1. in cătu este motivata introducerea contributiunii domesticali in Transilvania, cum s'a propus de subcomisiunea de 9? 2. Cetățile mai mice, investite cu dreptu de juredictiune, să se incorporeze comitatelor respective? 3. Enclavele si teritorie escedente să se incorporeze municipiilor, de cari se tienu dupa pusetiunea loru geografica? 4. In cătu se potu impreună teritoriile din Transilvania, cu deosebita desvoltare istorica (teritoriul unguresc, secuiesc si sassesc)?

Vom vedea care va fi deslegarea acestor intrebări. *Ungurii*, secuii si sassesc au mai intielesu la olalta despre sortea romanilor, — precum se vede inca n'am esit din acele timpuri.

„Cartea rosă” s'a impartită in difele acestei delegatiunilor si camerei. Ea contine mai eschisiv instructiuni si corespondintie politico-comerciali. Cea mai mare parte a cartei se referesce la cestiunea canalului de Suez. D. Lesseps adeca urcă tassea pentru năile, cari au se treca prin canal, si dupa ce remonstratiunea guvernului turcescu remase fără efectu, intrevenira poterile interesante si prin o comisiune internațională a statului nostru facia cu celealte poteri, cartea rosă observa tacere monumentală.

Dar' dlu Lesseps in timpul din urma declară categoricu, că daca poterile si voru sustine conclusulu, elu va inchide canalul. Ei bine, despre acesta cestiune care pana adi inca nu e complanata, comunica cartea rosă mai multe corespondintie, arestatu, că diplomati'a noastră (austro-ung.) au facutu armonia intre tote poterile interesante. Lucru frumosu, daca ni-a ajutat Ddieu să potem impacă poterile europene; dar' dorerosu este, că nu ne potem impacă pre noi insii-ne, aici, a casa. De altmintera despre raporturile internaționale a statului nostru facia cu celealte poteri, cartea rosă observa tacere monumentală.

Se scie, că cestiunea junctiunei căilor ferate, intre statul nostru si România, inca nu e resolvita. Diurnalele judane-magiere respandira in septembra a trecuta faimă, că in acesta privintia s'a inceputu pertractarile intre guvernulunguresu si directiunea calei ferate austriace de statu. Fata cu acesta faima „O.” observa, că acesta cestiune nu se poate resolve in Pest'a cu d. Hansmann, commis-voyager-ului lui Bleuchröder. Terenul legitim al acestei cestiuni sunt transactiunile intre Viena si Bucuresci, intre ministeriile de externe a le acestor doue staturi. Ministeriul ung. de comunicatiune nu este indreptatită a decide de capulu seu cu cătiva speculantii prusaci despre junctiunile calei ferate romane. Guvernul Romaniei, intaritu cu poteri noue, va sei impreuna cu Adunarea naționale să salveze interesele statului romanu. Noi punemu mai multu pondu pre imprejurarea că unde si nu prin cine se va decide junctiunea.

Ni se ataca iimb'a si legea sanctiunata!

Institutiunea de notariu publicu este introdusa in toate statele cultivate ale Europei. Nu potem dice, că la noi, n'ar fi cunoscuta, deorece ea a fostu introdusa sub sistemul absolutisticu, ma in Transilvania există si astazi. Scopul acestui institutiuni este, ca civili statului să-si pota regulă referintiele loru de dreptu privatu intre marginile legilor prin intrevenirea unui barbatu preceptor de legi, adeca prin ajutoriul notariului publicu. Astfelu de documente se numesc autentice, cari in privintă formei esterne nu se potu atacă nici odata inaintea tribunalelor, si au inca si acel avantage, că aceste documente suntu executabile in data fara, de a li premerge unu processu indelungatu si sumptuosu ori sentinta judecătorăscă.

Dupa proiectul de lege subscerntu Camerei legislative, ce edreptu, nu e similaru nimeua a-si face documentele sale la notariul publicu, numai in casulu, daca negotiatu de dreptu are să se faca intre barbatu si socia, intre frati, intre tata si fiu, ori intre surdi si muti, er' altii dupa placulu deplinu si mai de parte si-potu face documentele loru prin advocați ori alti barbatu preceptorii, caraturari; dar' fiindcă in casurile enumerate poporul este siliu a face intrebuințiatre de notariu: lucru firescu, că institutiunea acăstă merita a fi luata la serioasa considerare si pe calea jurnalistica.

Din aceste ori-care omu cu minte sanetosa pricepe indata, că notariul publicu fiindu elu jurisconsultul si potrivitorul publicului in cause juridice, are lipsa de cea mai estinsa incredere a poporului din cerculu seu, si că prin urmare densulu, care neintreruptu vine in coatingere nemediu-locita cu poporul, negresitul trebue să se si pota intielege cu poporul, seu mai bine să scia si să pricepa limb'a poporului astfelu, ca să si fie in stare a compune documentul necessariu si in aceea limba ce o vorbesce si o scie poporul, caci la din contra este vederatu, că notariul publicu nu va fi cercetatu de nimenea si — va poté perzi de fome.

Proiectul ministeriului in se pretinde de la notariul publicu numai atât'a, ca elu afara de alte cerintie să scie numai limb'a magiară, si incădensulu aru mai scie inca si alta limba, ministrul de justiția și licenta de a poté face documente si in aceea limba.

Proiectul de lege deci lovesce cătu de aspru 1. in practicabilitatea institutiunii de notariu publicu, 2. in legea sanctiunata despre egală indreptatire a naționalitatilor, si asi, — lucru firescu, de o parte omenii practici, de alta parte naționalii nu potu fi multiaminti cu acestă disputatiune a legii.

Iesbaterile escate in acestă direcție in camera, sunt dejă cunoscute ceterilor nostri, si asia noi ne restrin-gem aci numai la cele două proiecte, ce in astă privintia le-a facutu comisiunea centrală esmisa din sinulu celor 9 sectiuni ale camerei.

Să vedem deci ce propune comisiunea centrală.

Două proiecte s'a facutu.

Proiectul majorității pretinde, la §

Pretiul de Prenumeratire:
Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siede lune 5 " "
Pre anul intregu 10 " "

Pentru România:
Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 " = 16 " "
Pre 3 — 8 " = 8 " "

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taxă timbră
pentru fiecare publicație separată. In locul deschis 20 cr. de linia.
Un exemplar costa 10 cr.

punde si recerintelor §-lui 27. din legea de naționalitate, licență inse de a poté lucra si in alta limba nemagiară i-o dă ministrul de justiția, (la §. 7); er' minoritatea pretinde, ca tōte documentele notariale să se faca eschisiv numai in limb'a magiară, si notariul la cererea părților să li estrada o traducere autentică.

Abstragandu de la impregiuarea momentosa, că § 27 din legea de naționalitate vorbesce despre denumire si nu despre *cualificatiune*, si că prin urmare analogia acestui § s-ar poté combina numai la § 7 din proiect. de l. despre not. publ., era nu la § 2, — diferenția grandiosa, ce există intre aceste două proiecte (alături de majoritatei si alături de minoritatei din comis. centrale) este destul de vederata.

Unul concedă naționalităților atâtă, cătu si fără de a exista vre-o lege de naționalitate, trebuia să li se concéda, adeca: ca notariul publicu să pricepe limb'a poporului din cerculu seu; alături de not. publ., era nu la § 2, — diferenția grandiosa, ce există intre aceste două proiecte (alături de majoritatei si alături de minoritatei din comis. centrale) este destul de vederata.

(Va urma.)

Sinodulu archidiocesanu din Sabiu.

Siedintă I. tienuta in 7 Aprile.

Dupa servitul d-diescă, deputatii se adunara in sal'a seminariului a-diecesanu, unde dupa propunerea deputatului archimandritu Popa deputatii presenti mersera in corpore la Esc. Sa Metropolitul Procopiu, ca să-l invite la deschiderea siedintiei. Pre Esc. Sa lusală archimandritul Popa in numele deputatilor, er' Esc. Sa i-a respunsu, amintindu intru ceterii, că intre rogiunile sale ferebanti a invocatul Spiritul S. asupră deputatilor, apoi concomitatu de ei merge in sal'a seminariului, unde ocupandu-si locul presidialu, deschide siedintele acestui sinodu prin cuvântarea următoare.

„Venerabile Sinodu archidiocesanu!

„Domnilor deputati!

„In urmarea dispositiunilor Statutului nostru organicu, ne-am adunat domnilor astă-di la siedintă anuală a Sinodului nostru archidiocesanu.

„Din anima curată si plina de iubire si dragoste pentru voi, Iubitilor! Ve salută luminația Serbotore a invocatul Domnului cu cuvintele besericiei: Cristosu a inviatu!”

„Domnilor si frati! Agendele sesiunii prezente sunt si stau in legatura si neosu cu agendele sesiunilor trecute. — Senatele respective ale consistoriului archid. sunt in drumare, si au si pregatit referadele sale.

„Apucandu-ne astă-di de lucru, ce ni să inainte, imprimesc din parte-mi de toți-a dñeștoriei melle, rogandu-ve si provocandu-ve ca in dragoste frătesca si buna contilegore se lucrămu toti cu unu cugetu si cu o animă la radicare si stabilirea instituțiilor noastre besericesci, basate pe canone si corespondintorie dispusetiunilor Statutului nostru organicu.

„Presupunandu că nu este de prisosu, din contra se arreta necesitatea, a atinge pre scurtu agendele sesiunii prezente, mișcă voia a le petrece pre scurtu si cam fugitive.

„Regularea parochielor si dotarea pretilor seraci, cu care Consistoriul archi-

diecesanu este insarcinatu, s'a realizatu incauva, mai vertosu si cu deosebire la ocuparea si indeplinirea parochielor vacante.

„Inse lips'a cea mare, ce acum se areta preotindenea, a impedeceau si la noi o lucrare mai energica si mai estinsa in trebile noastre besericescii“.

„Consistoriulu nostru archidiecesanu vedea si simtiendu lips'a acesta cu care mai vertosu preotii si bisericile noastre aveau a se lupta, a asignatu si a estradat acelora-a ajutorele din fondurile respective.“

„Educatiunea si luminarea poporului este domnilor! in tempulu presentu trebuinta principala, si cea mai salutară; si acesta educatiune si luminare are a o midiof in deobse scola, — invetiamentulu publicu.“

„Fiindu ca trebile si agendele consistoriului nostru mai vertosu a senatului scolaru inca sunt pucin cunoscute, pentru acea nu mi se va luă in nume de reu, daca nu sun in stare a ve da o incóna adeveratu a invetiamentului nostre popularu. — Senatul scolaru este insarcinat cu refarad'a trebilor scolare.“

„Nu potu inse a nu-mi esprime cu oca-siunea acesta simtrile melle celor caldurose, si dorint'a cea mai ferintă, ca tinerimea nostra din scolele normale si din gimnasiu precum si tinerimea academică si pedagogico-clericale, se fia condusă pre callea cea buna, si se fia ferita“ de callea cea rateata.“

„Pentru acesta nu potu destullu a recomandă povetuiitorilor, invetiatorilor, profesorilor, si parintilor, conducerea buna si custodirea tinerimei, ca-ci domnilor! dupa cuvintele strabunului si laureatului poetu romanu Horatiu: „Juvenis custode remoto, cereus in vitium flecti, monitoribus asper, utilium tardus provisor.“

„Fundatiunile archidiecesane, prin cari se conditiunează progressarea intelectuala a clerului si poporului nostru creditiosu, se pusera de fericitulu in Domnulu antecessorul meu pre base tari si sanctose; si noi se sidim mai departe pre basile acesea, ca-ci atunci inaintarea nostra si a urmatorilor nostri va fi assigurata.“

„Epitropia archidiecesana va presenta Venorabilului Sinodu starea fondurilor nostre si domniele vostre ve ve-ti convinge impreuna cu mine, ca acelca prin administratiune buna, essacta si sincera se afia in imbucuratori crescere si infloriro.“

„Domnilor si fratorilor! Declarandu si-dint'a presenta a sinodului nostru annu-alu de deschisa ve rogu Iubitorilor! ca in pertractările si desbaterile vostre in sessiunea prezenta se arretati intru credint'a vostra fapte bune, sciintia; in sciintia, infrenare; era in rebdere, buna crestinata; in crestintate, iubire de frati! era in iubire

de frati, dragoste. Pentru aea, fratorilor! nevoiti-ve, ca se faceti adeverata chiamare si allegerea vostra, ca-ci acesta facundu nu ve-ti gresi neci odata. II Cap. versu 5-12.

„Darulu Domnului nostru Isusu Cristosu, si dragostea lui Domnedieu Tatalu, si impreunarea Santului Spiritu se fia cu toti. Aminu.“

Cuventarea de dechidere a Escoletiei Salle se primește din partea membrilor si-nodali cu eschiamatiuni vii de „Se traiesc!“

Presidiul dechide dupa acest'a si-dint'a de inchisa annunciandu si-dint'a urmatoare pre mane 8 l. c. la 10 óra ante de amedi.

Siedint'a II. tienuta in 8/20 Aprilie.

Escolet'a Sa Par, Archeipiscopu si Metropolitu deschide si-dint'a la $\frac{1}{2}$ 11 óre ante meridiane si constatandu-se capacitatea sinodului de a adduce concluse valide provoca pre notariu I. Candrea se cetește protocolul si-dintiei premergutori, care se autentica.

La ordinea dñlei vine constituirea biroului, si se primește cu unanimitate notarii din sessiunea trecuta si pre durața acestui sinodu, intregindu-se numerulu prin dep. Olariu in locul dep. Rosiescu.

Totu asiā se realegu comisiunile din sinodul trecutu.

Presidiul prezenteaza raportul cons. archid. despre repausarea Esc. S. Archeippului si Metropolitului Andreiu Baronu de Siagun'a dimpreuna cu dispositiunile consist. arch. intreprinse, fatia cu lasamantul inaltului defunctu.

Dlu dep. Almasianu din motivu, ca acestu raportu este de o mare insemnatate, face motiune, ca se cetește acestu raportu. — Acesta propunere primindu-se cu unanimitate, raportul se cetește prin par. Protosincel Dr. Il. Puscariu ca notariu, care cu cea mai profunda tacere si inordata atentie fu ascultat din partea sinodului.

Escolet'a Sa presiedintele luandu cuventul la finea cetești acesu raportu, cu ochii plini de lacrimi constateza, ca meritele inaltu defunctului Archeippu si Metropolitului Andreiu precum si binefacerile, sunt atat de mari, importante si folositorie pentru biserica nostra, incau se asta obligat din inima curata a esprime cuvintele; „Fia-i tineria usiora si memori'a eterna.“

Sinodul cu pietate repetindu cuvintele din urma, si-manifestea prin sculare condolenti'a sa pentru perderea cea insemnata a illustrului barbatu allu bisericei nostre.

Dlu dep. Dr. Mesiota: Raportul care s'a cetitu este de o mare insemnatate si cuprinde in sine 3 impartesiri, cari eschită in animile nostre sentieminte de dorere si bucuria.

O durerosa impartesire este acea despre trecerea din vietia a inaltului si multu me-

ritatului barbatu allu bisericei nostre a Archeippului si Metropolitului Andreiu baronu de Siagun'a. — A dou'a impartesire cuprinde in sine dispositiunile, pre cari le-a intreprinsu cons. archid. dupa repausarea Archeippului si Metropolitului Andreiu. A trei'a impartesire din raportul cetitu tractează despre implinirea scaunului metropolitanu devenit uvacantu prin Presant'a Sa parintele Procopiu, actualulu nostru Archeippu si Metropolitu.

Constatandu ca ni sunt cunoscute tuturor faptele meritatului barbatu in Domnulu defunctu, credu ca din inim'a tuturor membrilor sinodului vorbescu, daca propun: 1) se se esprime protocolarmente votu de adanca durere pentru perderea cea sentietoria a marelui barbatu; 2) si fiindu ca cons. arch. a condusu spre multiamirea generale in tempulu intercalare affacerile archidiecesei nostre, se i se esprime recunoscinta pentru ostenelele sale in acest'a privintia; 3) sentiu nostru de bucuria, allu tuturor, ca atatu potintele a binevoita a se ingriji, ca scaunulu archieppescu si metropolitanu devenit uvacantu in tempulu celu mai scurtu, se se occupe cu barbatulu doririlor si increderei nostre, care impreuna cu repausatulu Archeippu in armonia a lucratu pentru recastigarea drepturilor bisericei nostra, se-lu esprimă protocolarmente, dandu totu odata Esc. S. actuuelui nostru Archeippu si Metropolitului votu de deplin'a nostra incredere (se traișca neintrerupte).

Éra pentru cele ce se cuprindu in raportu mai de parte, propunu se se allega o comisiune deosebita, carea se constee din 9 membrii.

Esc. S. dlu presedinte in cuvinte parintesci multiamesce pentru sentiemintele descoperite, presupunendu ca ele isvorescu din animile sinodului intregu, affirma ca se va nesu a correspunde chiamarei sale si va justifică increderea pusa in tensulu. (Se traișca!)

Primindu-se propunerile dlu dep. Mesiotă cu unanimitate si-dint'a se suspende pre 5 minute, pentru de a se pota face o combinatie pentru membrii ce voru se fie allesi in comisiunea din cestiune.

Dupa redeschiderea si-dintiei la propunerea presied. se allega comisiunea propusa din urmatorii membri: Pope'a, Mesiotă, Cav. Puscariu, Hanea, Borci'a, Schiau, Bolog'a, Almasianu si Boiu.

Presidiul prezenteaza mai departe, raportul cons. arch. despre regularea parochielor, despre starea fondurilor archidiecesane.

Atat reportele cons. catu si petitiunile intrate se transpun resp. comisiuni.

Deputati nou alesi si-presents credintipalelor loru.

Siedint'a se redica la $\frac{1}{2}$ óra annun-

ciandu-se cea mai de aproape pre mană óre a. mer.

Siedint'a a III din 9/21 Apr.

Inceputul la 10 óre inainte de me Presidiul presentă raportul arch. senatul scolasticu privitor la scoleloru noastre confessiunili, care se spune comisiunei scolari.

Urmediu apoi presentarea mai multe esibite intrate la presidiul sinodal. Aceste se impartesc respectiv comisiuni.

Dep. Bolog'a luandu cuventul, a cunoscinti'a sinodului arch. ca consta una esmissa pentru verificarea membru's constituitu.

Dep. Aranu asemenea face impar-

că comisiunea esmissa in caus'a reg-

parochielor s'a constituitu.

Dep. Popa'a, ca presedinte allese comisiunii i bugetarie si allu comis. privitor la lassamentul Escolet. Sale satului Archeippu si Metropolitu, consta in prim'a comisiune este a'lesu dep. Bolog'a si in a dou'a comisiune Dr. Boiu de referinti.

Dep. Boiu notifica sinodului ca comisiunea scolara s'a constituitu.

Dep. N. Cristea constateaza ca si comisiunea pentru propuneri este deja constituita.

Tote acestea impartesiri se iau sciintia.

La ordinea dñlei se pune raportul comisiunei verificatorie. Referintele dep. dnu raportea despre noi allesi dep. verifica.

Asemenea se primește propunerea siuniei, ca prin Ven. cons. arch. se cercetă dnu comisariu cons. Dr. Av. Tădă deslucirii asupr'a raportului seu sunatul cu actulu de alegere, ca-ci affirmă d-sale, ca protocolul din comun'a S. ar fi falsificat, nu sustau, ca-ci predulu sinodului paroch. elect. din Sibotescu vedesce togmă contrariu affirmatur d-sale, ca-ci s'a votatu si allesi număr deputatu si nu trei deputati. — In cestiune s'a pusu ce e dreptu 3 individu se nu se imprascia voturile, si din candidati au intrunitu tote voturile dlu S.

Presidiul pune la ordinea dñlei raportul comisiunei pentru regularea parochielor.

Referintele acestei comisiuni dep. nisice, dandu cetire referadei comisiuni constatata, ca comisiunea inainte de face raportul seu, in meritulu obisnu se vede nec ssitata a recercă, pre propunerea archid. ca acelui-a se dispună imparatesi din partea cons. archid. fara dñare actele relative la regularea parochielor.

Ne mai fiindu alte obiecte pregătite a se pune la ordinea dñlei siedintă se la 11 óre urmecundu-se la propunere.

FOISIORA.

Resita Montana.

Romanticul locu, ce ni-ofere sujetul acesei scurte descrierii, cade in partile muntoase ale Banatului, cam in centrul distantei de la Oravita spre Caransebesiu, si se numește — Resita montana. Aceasta positiune este un'a din cele mai pitoresci, ce amu vediutu vr'odata. Unu tērgusioru frumosu ascunsu in sinulu unei văi romantice si 'ncinsu c'unu brău frumosu de dealuri, — éta in cete-va trasature de condeiu liniamentele principale ale acesei positiuni. Si candu amu spusu atât'a amu spusu destulu, ca-ci a face tablouri mai vii si mai complete — cade afara de scopulu si sfer'a acesei scrieri mici.

Ceea ce ni-preocupa astadata este importanta rolului ce Resita montana joca de-atâta'a ani acu pe aren'a industriei si-a comerciului, fara a fi esplotata — cu tote aceste — decat o minima parte din comor'a de bogatia ce ea ascunde 'n sinulu seu. Intielegem bogatele mine de feru, de cari se face atât'a ntrebuntirea prin grandios'a fabrica de feru (cohu) ce-si redica horurile de-asupr'a orasielului si le nfatisieza specatelor lui ca pe atari monumente de triumfu, inaltate intru laud'a aburelui si-a muncei,

in onorul acestoru doi factori fruntași, ce-au datu industriei moderne acelu aventu minunatu, de care este atat de mandra scientia si-atatu de falosu secolului presentu.

Sute si amu poté dice mii de bracie gasești munca bine resplatita in sinulu acelorui mine si 'n atelierele acelui mari fabrici, ale carei intreprinderi si producțiuni admirabile punu in circulatiune sume enorme si aducu unu venit u de 30-50 milioane pe fiecare anu. Si-aici munc'a totdeauna este remunerata dupa adeveratulu ei meritu; ea nu depinde nici de capriju timpului, nici de siarlatan'a financiarilor; fiecare pasu, fiecare misică 'si-produce rod'a sa, obolulu seu.

Ceea ce este inse de observat si ceea ce cauta se si observă aici cu multa parere do reu, este, ca din acelui mii de bracie ocupate in intrulu acelorui ateliere, romani abia facu unu procentu, macaru ca sunt acolo atatea lucrări, pe cari le-aru poté indeplini — pentru buna plata — si celu de pre urma tēranu romanu, dar pentru cari directiunea companiei respective de esplotare a trebuitu se aduca cu mari cheltuieli de caletoria sute de lucrători straini: nemți, boemi, slovaci etc., nu pentru ca dora directiunea n'ar si vroiu se se folosescă de romani, dar pentru ca romanii n'au vroiu se se folosescă de munc'a si avantajele ce

li-se ofereau. Afara de unu masinistu, si inca forte laudatu, — singurulu masinistu romanu ce-amu vediutu pan' acuma, — si afara de cătiva elevi de fauraria, abia amu potutu se mai vedu cătiva romani aplicati si-aici la nisice munci mai inferiore, la ridicari grele, pentru cari numai romanul viu-guroso si tiépenu este capabilu. — Toti ceia-l-alti lucrători sunt straini; macaru ca acestu cuib de bogatia ar trebui se fia o comora romanescă, pentru ca totu tienutulu seu este locuit de romani si numai de romani. — Suntemu asie de saraci pre terenul industriei in generalu, ear' in specialu pre terenul acestui ramu de industria, incau trebue se rosim' pana chiaru si d'inaintea ungurilor; de-si numai decandu esiste fabrica Resitiei amu poté se-avemu adicătiva sute de specialisti romani esiti din acest'a scola; — ca-ci scola si inca forte buna scola ar poté se fia fabrica de la Resita pentru romanii baniatieni mai alesu, ba chiaru si pentru Romania mica din vecinatate.

Unu insemnatu sorginte de căsiga ar mai fi pentru tēranii romani din acestu tienutu — cărausia, deoarece Resita nu are decau o mica linia de feru, ce conduce de la fabrica pana la minele din sinulu muntilor. Esiste in adeveru planulu unei Jonctiuni cu lini'a Baziasului, care ar fi se se execute —

pare-mi-se — pre la Dett'a; dar' pe tunici acest'a se suplinesc prin că tēranii romani deci aru poté se trag insemnatu din acestu avantajiu propriu mai loru; ca-ci platindu-li-se cătiva fiecare centenariu, si ei incarcă comunitatea greutăti (sine, roti de vase, alte aparate) in pondu de căte 10-12 tone si mai multu, căsiga prin o cărausia căte 4-5 fl. Facendu apoi o cărausia căte de 2-3 ori pre septamana (ca-ci calea de la Resita pana la Dett'a cu carulu incarcatu 'să dă') — ei aru poté se căsige căte 15 fl. pre septamana, ceea ce pre fiecare 40-50 fl. Unu căsiga destul de semnatu este acesta, din care tēranu stru, pre langa simplulu traiu, aru puna la o parte celu pușnă 18-20 fiecare luna, ceea ce in 2-3 ani aru unu micu capitalu si unu temeiul de inavutire pentru tēranii acelu tienutu dar' ce facu densii? In locu se este acestu avantajiu, ce numai loru li se ei se multumescu a face d'abié o cale pe septamana, ori la diece dile cheltui mai muncindu apoi pana candu nu te la tălpă totu căsigulu acelui cărău suntu unii, cari facandu calea cu casă carecatu pana la Dett'a intr'o dî, rente cu carulu golu 'i-costa doue dile

av. de Pascariu în conferinția confidențială. Din acestă comunicare că dove obiecte s-au luat înainte. — Unul fundație fericitului Em. Gojdu și altul spesiale dep. arch. de la congressul electoral, care nu sau potu acoperi prin colectele acute. — Nu vom fi indiscreti dacă suntem că Esc. S. Președintulu și luminatul nostru Archiepiscop și Metropolitul a declarat să sgomoteze aplause „se trăiescă Esc. S.” deficitul însemnat la o mii de florini și va acoperi ex propriis.

Comisiunile emise s-au adunat după medieadi tot la sedintă și lucrarea ne întreprinsă la rezolvarea obiectelor, ca se pota modulu currendu închiria sindintele.

Sedintă IV din 10 Aprilie a fostu să dîntre cele mai placute. Dupa indință autenticare a protocolului și anunțarea incurselor, a raportat comisiunea la raportul consistoriului archidiocesanu despe mortea Marelui Archiepiscop și Metropolitul Andrei, despe administrația interminale a archidioceselor de Vicariu archeiepsescu Arhimandritul N. Popescu despe consistoriului archidiocesanu, despe legerea și ocuparea scaunului veduvitul de la Inaltu Preșantă Sa Archiepiscop și Metropolitul actual. Raportul acesta într-o mai frumosă concordia se primi, într-o parte de sală, unanim de sinodul ardiocesanu.

Totu în sedintă de adi se primi și obiectul de arondarea protopresviterelor.

Saint, (Comit. Satu Mare) 26. Apr. 1874.
Dui Vasiliu Popu parochu gr. cath.
in Busiacu.

La correspundintă DV. din 15 Aprilie publicata în Nr. 28 „Federatiune” nu respundu în genere, — căci multe consemnări cu Fratia voastră; dar la punctul 5. unde provocati preușmea, că să fie solidaria, să tienă conferinție și diu acelle să indrepteză adrese respectuoase către prelatii besericescii și gându-i, că să-si pună totă greutatea și cumpena, să se medilucesca de la guvern asediarea unei scheme stolarie. — Că să fie preușmea nostra solidaria nu numai intru affacerea susu-atinșa, ci într-o affacerile acesta amu dorit-o totu de laună, și o voiu dorit, nu numai eu, ci și romanul adevăratu dura, cum că în conferințele tenuite să se tramita guvernul cerere, ca acelui-a-si să asieze scheme stolarie pre noi romani gr. — astă Dle frate de la DV. neci diu nu asiu fi acceptat; v'am cunoscutu totu-deaua, mai liberalu, — amu acceptat că din conferinția văzută pre prelati nostri, ca se medilucesca modelu, în cari participandu si repre-

se; și pentru-ca nu cumva se duce și să vr'nu banu din căscigul muncii sau mai dreptu a vitelor lor, apoi nu săne căciună și jidau în cale necinstită ei. — Astfelui apoi firesc, ei remanu văi de ei, calici și de ocara!

Unu altu sorginte de căscigu, mai puțu înse însemnatu decătu cărausă, ar fi merciul de verdeturi, (legumi, zarzavari) și alte articole indispensabile pentru trimitere. Înse romanele nostre, nu numai de prin pregiură, dar' nici chiar acele lastrului Resitiei, nu voru se se occupe decătu esențialmente — cu cultivarea detiurilor. Macar că au gradini intinse aru în centrul tărgușorului, în cari, aru cultiva legumi și-apoi li-aru scote piatia, aru potă se ias de la consumatori facare diminuția celu pucinu florinulu; și Resită are căte-va mii de locuitori, re parte litoratorii la fabrică și la mine, prinsi și necesitati a trăi bine. — Ei, dar' romanele nostre, în locu se se occupe cu că munca si mai placuta si mai folositoare, — ele se multamescu și aruncă în vaselor gradini căte-va grauntie de papuci (malaiu), cari apoi abie produc inspre una căte-va coceni de frig și de fier. Astfelui apoi cu parere de reu trebue să semnăm, că — după cumu insi-ne ni-am formatu, — directă companiei de exploa-

santii poporului din mireni, — acolo să se stăoresca schemele stolarie, — au credeti DV. că decumva noi mireni, vomu luă parte în affacerile besericescă precum este estu-tempu schemă stolarie, tote le vomu returnă cu susu'n diosu? Forte ve insiellati, se sciti, că pana candu preușmea nostra e în potere, — numai pana atunci suntemu si noi, — candu acelă-a au apusu, noi inca trecuță; și dura de la noi, — candu vomu luă parte în unele affaceri besericescă, bine se luati aminte, că numai împrumutatul ne vomu sprigini; — din contra nu am se vi-o spunu, căci bine sciti, — că pre dă ce merge, poporulu, prin uelitări ascunse, se deslegă de preuti, — acestă va fi unu reu, care de tempuriu trebue curmatu, — apoi Dle frate, trebue luatu lucrul cum este, cu tota seriositatea, — candu e vorbă despre punghă mea, si a ta, — eu și dura credo, cum că noi suntemu competenti a dispune despre elle, era nu altul allu treile, — carele daca i solvescu eu cea ce este a statului si a imperatului — si-mi împlinescă detorintele cetățenescă, — nimene nu are a mai dispune despre restul pungei melle si a noastre.

Și dura Dle frate binevoiescă nu numai correspundintă amentita a o îndrăptă — dar inca, si semnările Dvostre în direcția acestă a le intorce, — că decumva noi ne vomu despărții de către olalta, — despărții, mai usioru si mai currendu vomu alunecă spre perire, — pre candu solidari mana în mana, daca vomu passă în tote affacerile nostre, atunci si vietă nostra politica seau besericescă preste pucinu tempu va inflori. Că se fia!

Primiți, etc. — allu DV. frate
Simeonu Stanu.

Nordulu Transilvaniei. lun. Aprilie 1874
Notarii cercuali.

Cetindu una corespondință a unui calatoriu pre callea lui Traian din „Federatiune” No 20; și mi iertatul a face și mie unele descoperiri din tractul nostru cu privire la tractarea Dloru de la putere fatia cu noi romani și vis-à-vis cu de ai loru.

Cam pre la midilocul lunei trecute în urmarea unor simple acuse din partea unui proletariu, — fară a fi fostu premersu băremu ascultarea protocollare, său investigația specială, bravul notariu cercuale din Suciu de susu, Basiliu Juga să suspendatul numai de cătu din officiu — pote că acestă să intamplatu din neprinciperea unui Domnisoru practicante la judecători reg. din Lăpușu ung., care a referat cauza — cu atâtă aplause și explicații ceremoniali din partea D. subprefectu intermialu Szántó

Márton, care (abiă-si scie serie numele si substituēza în cercu pre cunoscutulu Molnár Sándor) pre la mediul noptei insinuă prin ordonanti sei pre toti representantii comunităților acelui cercu notariale, ordinandu-le aspru a luă parte la acelu actu Domniei Salle bine venită din cauza, pentru că acestu notariu e romanu adevăratu si adese ori lu strapunge intelleptiunea, intellegintia si tienută sa cea loială — fiindu de fatia si vre-o trei său patru — pui de alii Atilla ingamfati, vediendu-se bucuria loru infernală pre fatiele loru, si nesfînduse a dice: „jó hogy megint megbukott egy nagy oláh.“ Acestea intelleghendu-le unii romani dintre cei presenti se scandalisara, sfîndu: vedeti! pre toti ne aru stinge de pre fatia pamantului se ne pota. Oh! Domne! ore nu va mai curge apă si pre mōră nostră? Pre notariulu nostru voiescu se lu-alunge de la noi numai pentru că tiene cu noi, e romanu ca si noi, si pentru că se temu de ellu a ne asupri si a face cu noi faradelegi. Dar nu le va mai ajută D-die.

Numitulu notariu suspendatul a remas la tote ingamfatele loru procederi si la totu actul suspenderii cu sange rece, constantu si resolutu, simtiendu-si nevinovatia sa, daudu în séma notariatulu pre langa inventariu cu tota strictetia unui altu notariu din tre cei ingamfati. Nevinovatia sa se devede prin acea, că bravul notariu alergându numai decătu la tribunalulu reg. din Deosiu, unde după relatarea illegalitatilor, prin cari să suspendatul, cauza se investigă de nou, si după 6 dîle iubitulu notariu să restituie in officiu seu. Restituirea acestă inse nu să imprenuta cu atâtă ceremonii si explicații din partea amentitului subprefectu substitutu, ci să simplu anunțata in scrișu respectivului notoriu, că acumă era si-pote continua officiu in urma unei ordinatiuni a sp. D. vice-comite diu Deosiu etc. ba nu a urmatu nice darea in séma a notariatulu era prin inventariu după cum prescrie legea comunale din annulu 1871.

Totu in lună trecuta cam pre la fine fura chiamati diece indivizi — fruntași communii — din Suciu de susu la Desiu înaintea vice-comitelui comitatensu, unde infatisindu-se pre la terminu, li să pusă înainte una adevărintia falsă, in care toti dieci se affau subscrizi pre langa apasarea sigilului communalu. Acestea firesc nu recunoscera atare adevărintia, ci au dechiarat de falsificatiune. — Aceasta adevărintia a fabricat notariulu cerc. din Domocișeni Albisi Károly, — fostu mai nainte notariu in Suciu de susu — in cauza unei casatorii illegate pentru care autorulu adevărintiei false a primit la olalta cu Domnulu prentu Máxin János — acestă fiindu magiaronu și place a fi numită și — 40 fl. v. a. care prentu din mai multe cause să stramutatul din Suciu de susu la alta parochia, pote nu

sentimă datori a esprime recunoscintia nostra d-lorū: Diaconovici secretariulu Companiei de exploatare si I. Petricu deputatu si pretore, carii, ca nisice buni romani, întrebuintă tota mijloacele de cari dispunu, pentru a feri pe bietii tierani de calamitatea cei amenintia si pentru a desceptă in trenii consciintia detoriei si pricepera intereselor loru vitale. Unu rezultat multamitoru inse numai atunci aru potă se aiba prospekte sigure, candu acestoru doi bravi pionieri nu li-aru lipsi concursulu preotilor mai alesu si-a inventariilor. Aru fi timpul, ca pretimea si dascalimea nostra se pricepea si se convinga odata, că indeplinirea consciinciosa a detoriei loru nu consiste numai in punerea epatrafirului la gătu si n'intonarea unui psalmu in biserică, ci in desceptarea semtimentului de virtute si-a gustului de munca ratională in poporulu loru, fară de care tota sudorea ac lui se varsa înzadaru! Trebuie se scie preotii, inventatorii si chiar si notarii nostri, că buna-starea loru materială depinde de acea a poporului ce li-e este inereditat, prin urmare ei suntu chiamati primo loco de-a lumină poporulu si-a desceptă in trenul iubirea de munca.

Trăim într-unu secolu, in care industria si comerciul au luat rolul predominant in progresul Statelor, si nu trebuie se pierdem din vedere, că acele națiuni,

asiă grasa, si nainte de pornirea sa din aceasta comună facă eu mană dreptă semnul binecuvântării către poporul de fatia si către intregă comună strigandu cu vîrsu înaltu: „Blaștemu si anatemă preste voi si comună voastră!“ (Frumosa faptă dela unu preutu!)

Notariulu Albisi cu tote ca o dovedită abusul de officiu, falsicandu acte officiose, — inca nu e suspendatul si dora neci nu va fi, pentru ca: a) e unguru, b) are de patronu pre subprefectul Szántó Márton si pre alti magiari.

Apoi in toamă anului trecută a defraudat notariulu din cercu Bercutului Bárky Károly — firesc unguru — banii din contribuția regescă 100 florini v. a. facandu căllerie de placere pre la Clusiu, — acestă intemplantă fă arretata la perceptoarul regesc si la officiul procesual în Lăpușulunguresc de unde se astupasse lucrul, si respectivul notariu nu să datu in mană justitie neci suspendatul, e notariu si pana în dină de astă-di. Acestă casu că nu să arretat la locurile mai înalte din partea officiului procesual nu e și dura mare mirare, dar pentru ce nu a facut dlu perceptoare reg. Gorgias György (remasită de grecu din Brăsău) pasii necesari pentru acestă defraudare de bani regesci?

Afara de acea fiindu acestu perceptoare cam datoriu la privati ce de locu nu convine cu officiul său, a retacutu amentită defraudare, temendu-se ca se nu fie si dsa arretatul prin respectivul defraudatoru pentru datorii la locurile mai înalte.

Acestu contrastu între Juga, Bárky si Albisi ore numai pentru că unul e roman si cei doi sunt unguri se poate explică, să dora și dictează legile magiare, că pre romani se i-asupresca si apose fară dreptă in totu modulu si pre unguri să i sustina in abuzuri si foradelegi spre roșneia administratiei si a lumii culte?

Ore tote acestea nedreptatiri si illegalități strigătoare la ceriu, pana candu le voru mai rebădă stepanii sistemului? Ore nu-si adducu aminte său nu se temu de Vendete? care mai currendu său mai tardiu trebue să se arrete poterea. . . .

Turcia. Cetimă rendurile de mai diousu într-o corespondință din Constantinopol catre „Journal de St. Petersburg,” purtându data de 15 (27) Martie. Dupa ce corespondentă espune schimbările ce au se fie adduse in o parte a corpului diplomatic acreditat pre langa Pórtă trecundu la novellele politice, dîce despre Serbia:

„Cătu despre alte novele politice este mai antaiu de semnalatua acea soluție definitiva a cererii guvernului serb relativ la legatură drumuri-

mari sau mici, cari ignoreaza acestu adevăru, in scurtu timpu — pe nesentite, dar cu siguranță — voru deveni jertfă ignorantiei lor si se voru absorbe de către poporele cari au scintu se ntoléga mai curundu acestu glasul alu progresului si se profite mai multu de acestu aventu al spiritului secolului.

Din parte-mi, cu ocazia petrecerii mele in Resita montana, la indemnarea amicului meu Budintianu, adjunctu preotiorie, amu dedicat romanilor resitiani urmatorea dorintă imbracată n-haină poesi:

La Resita.

Caminu jubitu de Pluto, tu ce cu'ndestulire Dai omenișorū munca si muncei loru rodire, Resita, te salutu!
Tu esci de susu menita să dai națiunei mele Comorele avrei, de cire timpuri grele Departe oau tienetu.

Dè ceriul, dè Diei, că pan' la revedere, Tu să deveni aceea ce animă mea cere — Unu cuib de fericiri,
In care neci odata strainu să nu strabata Să'n care-a mea națiune sermana, despoiată, Să-si regasescă aventula pierdutelor mariri!...
I. Sc. B-u.

